

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvodlibet I. Continet Quæstiones X. Articulos XXII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

D I V I
T H O M A E A Q V I N A T I S
 D O C T O R I S A N G E L I C I .
 Q V A E S T I O N E S
 Q V O D L I B E T A L E S .

Q V A E S T I O I .

A

Q V A E S T I O I I .

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum beatus Benedictus vidit diuinam essentiam .

QV A E S I T V M est de Deo, Ange-
 lo, & homine. De Deo quaesitum
 est & quantum ad diuinam na-
 turam, & quantum ad naturam
 humanam assumptam. Quantum
 ad diuinam naturam quaesitum
 est, Vtrum beatus Benedictus
 in visione, qua vidit totum mun-

dum, diuinam essentiam viderit: & ostendebatur
 q̄ sic. Dicit. n. Greg. 4. dialogorum de hac visione
 loquens. Anima videti Dei angusta fit omnis crea-
 tura: sed videre Deum est videre diuinam essentia.
 ergo beatus Benedictus vidit diuinam essentiam.
 ¶ Præter. Ibidem subdit Greg. q̄ totum mundum vi-
 dit in diuino lumine: sed non est aliud lumen, vel
 claritas Dei: quam ipse Deus, vt idem Grego. dicit,
 & habetur in glos. Exo. 33. super illud, Non videbit
 me homo, & viuet. ergo beatus Benedictus vidit
 Deum per essentiam.

S E D C O N T R A est, quod dicitur Io. 1. Nemo
 Deum vidit vnquam, vbi dicit gl. q̄ nullus in mor-
 tali carne viuens, Dei essentiam videre potest.

R E S P O N S. Dicendum, q̄ corpus corruptibile
 aggrauat animam, vt dicitur Sapient. 9. Summa au-
 tem eleuatio mentis humanae est, vt ad diuinam ef-
 sentiam videndam pertingat, vnde impossibile est
 vt mens humana corpori vnita Dei essentiam vi-
 deat, vt Aug. dicit 12. super Gene. ad litera. nisi huic
 vitae mortali funditus homo intereat, vel sic alie-
 netur a sensibus, vt nesciat vtrum sit in corpore, an
 extra corpus, sicut de Paulo legitur 2. ad Corin. 13.
 Beatus autem Benedictus quando illam visionem
 vidit, nec huic vitae funditus mortuus erat, nec a
 corporeis sensibus alienatus: quod pater per hoc,
 q̄ dum adhuc in eadem visione persisteret, alium
 ad idem videndum aduocauit, vt idem Greg. refert:
 vnde manifestum est, q̄ Dei essentiam non vidit.

A D P R I M V M ergo dicendum, q̄ Grego. ex
 quadam proportione argumentari intendit in ver-
 bis illis. Si enim videntes Dei essentiam, in eius cõ-
 paratione totam creaturam reputat paruum quid
 ad videndum, non est mirum si beatus Benedictus
 per lumen diuinum aliud amplius videre potuit,
 quam homines communiter vident.

A D S E C V N D V M dicendum, quod lumē Dei
 quandoque dicitur ipse Deus, quandoque vero aliud
 lumen deriuatum ab ipso, secundum illud Psalmi
 stæ trigesimo sexto. In lumine tuo videbimus lu-
 men: hic autem accipitur pro lumine deriuato a
 Deo.

DE I N D E quærebantur duo circa humanam
 naturam in Christo.

¶ Primo, Vtrum fuerit in Christo vna filiatio, qua
 refertur ad patrem & ad matrem, an duæ.

¶ Secundo, De morte eius, Vtrum in cruce mor-
 tuus fuerit.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Christo sint duæ filiationes .

CI R C A primum sic procedebatur. Videtur q̄
 in Christo sint duæ filiationes. Multiplicata. n.
 causa relationum, multiplicantur relationes: gene-
 ratio autem est causa filiationis. cum ergo alia sit gene-
 ratio, qua Christus natus est æternaliter a patre, &
 alia qua natus est temporaliter a matre, erit etiam
 alia filiatio, qua refertur ad patrem, & alia qua refer-
 tur ad matrem.

¶ Præter. Quod recipit ex tempore aliquid absolutum
 absque sui mutatione, multo magis absque sui mu-
 tatione potest recipere temporaliter aliquam proprie-
 tatem relationis: sed filius Dei ex tempore recepit aliqd
 absolutum absque sui mutatione, q̄ super illud Luc. 1.
 Magnus erit, & filius altissimi uocabitur, dicit Am-
 br. Nō iō erit magnus, q̄ ante partū Virginis ma-
 gnus nō fuerit, sed quia potētia quam Dei filius na-
 turaliter hēt, homo erat ex tempore accepturus, ergo
 multo magis ex tpe potuit accipere filius Dei absque
 sui mutatione nouam filiationem, vt sic ei conueni-
 ant duæ filiationes, una æterna, & alia temporalis.

S E D C O N T R A. A quo aliquid hēt q̄ sit tale,
 ab eius unitate hēt q̄ sit unum tale: sed filiatione
 aliquis hēt q̄ sit filius. ergo una filiatione est unus
 filius: sed Christus est unus filius, & non duo: ergo
 in Chro non sunt duæ filiationes, sed una tantum.

R E S P O N S. Dicendum, quod relationes differunt in
 hoc ab omnibus aliis rerū generibus, quia ea quæ
 sunt aliorum generum, ex ipsa rōne sui generis ha-
 bent qd sunt res natura, sicut q̄itates ex rōne qua-
 titatis, & qualites ex rōne qualitaris: sed relationes
 non hēt quod sunt res natura ex rōne respectus ad
 alterum. Inueniuntur. n. quidam respectus qui non
 sūt reales, sed rōnales tm, sicut seibile refert ad sciē-
 tia, non aliqua reali relatione in seibili existēte, sed
 potius quia sciētia refert ad ipsum. s̄m phil. in 5. me-
 ta. sed relatio hēt quod sit res natura ex sua cā, per
 quam una res naturalē ordinē habet ad alterā, qui
 quidē ordo naturalis & realis est: ipsi ipsa relatio:
 unde dextrū & sinistrū animalū sunt relationes rea-
 les, quia consequitur quasdam naturales uirtutes.
 In colūna autem sunt respectus rationis rātū s̄m
 ordinem animalis ad ipsam. Ex eodem autē hēt ali-
 quid quod sit ens, & quod sit unum, & ideo cōtin-
 Quodlib. S. Tho. A git

git quod est vna relatio realis tantum propter vni-
 tatem⁴ causae, sicut patet de aequalitate: pp vnam n.
 quantitatem est in vno corpore vna equalitas tñ,
 quamuis sint respectus plures, sñ quos diuersis
 corporibus dicitur esse aequale. Si autem secundū
 omnes illos respectus multiplicarentur realiter rela-
 tiones in vno corpore, sequeretur qd in vno essent
 accidentia infinita, vel indererata: & similiter
 magister est vna relatione magister omnium quos
 idem docet, quamuis sint multi respectus: sic etiam
 vnus homo secundum vnā realem filiationē est
 filius patris sui, & matris suae, quia vna nativitate
 vnā naturam ab vtroque accepit. Sequendo ergo
 hanc rationem, vi detur dicendum, quod alia sit fi-
 liatio realis in Christo, qua refertur ad patrem, &
 alia qua refertur ad matrem, quia alia generatioe
 nascitur ab vtroque: & alia est natura quam habet a
 patre, & alia quam habet a matre. Sed alia ratio in-
 fringit pactum, hoc n. est vniuersaliter tenendum,
 quod nulla relatio Dei ad creaturā realiter in Deo
 existit, sed est respectus rationis tantum, quia Deus
 est supra omnem ordinem creaturā, & mensura
 omnis creaturę, a qua dependet omnis creatura, &
 non econuerſo, multo magis quam hoc cōueniat
 scibili respectu scientiæ; in quo pp has causas non
 est relatio realis ad scientiam. Est autem conside-
 randum, quod subiectum filiationis non est natu-
 ra, vel natura pars aliqua. Nō. n. dicimus, quod hu-
 manitas sit filia, vel caput, aut oculus. In Christo au-
 tem non ponimus nisi vnum suppositum, & vnā
 hypostasim sicut & vnā personam, quod est sup-
 positum aeternū, in quo nulla relatio realis ad crea-
 turam esse potest, vt iam dictum est: unde relinquū
 quod filiatio qua Christus refertur ad matrem, est
 respectus rationis tantum, nec propter hoc sequit,
 quod non sit realiter filius Virginis. Sicut enim
 Deus est realiter dominus propter realem poten-
 tiam qua continet creaturam, sic realiter est filius
 Virginis propter realem naturam quam accepit a
 matre. Si autem essent in Christo plura supposita,
 oporteret ponere in Christo duas filiationes, sed
 hoc reputo erroneum, & in concilijs inuenitur
 damnatum: vnde dico quod⁴ in Christo est vna
 relatio realis tantum, qua refertur ad patrem.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd non negamus
 nō esse in Christo realem filiationem qua refertur
 ad matrem, quia causa relationis deficit, sed quia
 deficit subiectum talis relationis, cum non sit in
 Christo aliquod suppositū creatum, vel hypostasis.
 AD SECVNDVM dicendum, quod eo modo quo
 ille homo accepit ex tempore Dei potentiam, eo
 modo accepit filiationem aeternam, in quantum. f.
 factum est vt vna esset persona Dei & hominis, ut
 Ambro. ibidem subdit. Hoc autem non est factum
 per aliquid realiter absolutum, vel relationum tem-
 poraliter in hęcens filio Dei, sed per solam vniōē
 quę realiter existit in natura creata, non autem est
 realiter in persona assumente.

Quod vero in contrarium obijcitur, necessita-
 tem nō habet. Dicitur enim aliquando vnus qual-
 is propter vnitatem substantialē subiecti, licet
 sint multę qualitates, ut color & sapor in pomo.

ARTICVLEVS III.
 Verum Christus in cruce mortuus fuerit.

Circa secundum sic proceditur. Videtur, quod
 Christus in cruce mortuus nō fuerit. Si enim fuit
 mortuus, aut hoc fuit quia ipse animā a corpore
 separauit, aut pp vulnera: sed non primo modo.

F Sic enim sequeretur, qd Iudæi Christum non occi-
 dissent, sed qd ipse sui ipsius fuisset homicida, quod
 est inconueniens. Et similiter nec secundo modo
 quia mors quę accidit propter vulnera, prouenit
 homini ex summa debilitate pręuenire, quod in
 Christo non fuit, quia clamās expirauit, ergo Chri-
 stus in cruce nullo modo mortuus fuit.

Patet. Natura humana non fuit in Christo debi-
 lior quam in alijs hominibus: sed nullus alius ho-
 mo cito moreretur propter vulnera manuum &
 pedum. Vulnerus autem lateris fuit ei intus post
 mortem Christi, ergo in cruce mortuus non fuit,
 cum nulla causa mortis eius esse uideatur.

SED CONTRA est, quod dicitur lo. 9. quod
 Christus in cruce pendens, inclinato capite tradi-
 dit spiritum, mors autem est per separationem
 animę a corpore, ergo Christus in cruce mor-
 tuus fuit.

RESPONDEO. Dicendum, quod absque om-
 ni dubio confitendum est Christum in cruce esse
 re mortuum fuisse. Sed ad videndum causam mor-
 tis eius, considerandū est, quod cum Christus fue-
 rit verus Deus & homo, eius potestas liberae quę
 quid pñeret ad humanam naturā in Christo, quod
 in alijs puris hominibus non contingit. Volunta-
 ri enim eorum non subiacent que naturaliter sunt.
 Vnde hęc causa assignatur quare anima Christi
 simul patebatur & frucebatur, quia scilicet eo mo-
 do

H lente hoc factum est, ut non fieret redundantia
 a superioribus viribus in inferiores, nec impelle-
 tur superiores virtutes a suo actu propter passionē
 inferiorum, quod in alijs hominibus contingere
 non potest propter naturalem cōiunctionem po-
 tentiarum adiuicem: & similiter in passioe est
 dicendum. Mors enim violenta accidit ex hoc quod
 nocimento illato natura cedit, & quantum natura
 resistere potest, tandiu mors retardatur. Vñ qd
 natura est fortior, ex equali causa rariū moritur
 aur. Erat aut subiectū volūtatē Christi, qd natura res-
 isteret nocimento illato, & qd cederet. Vñ eo vo-
 lente natura resistit nocivo illato vñque ad finem

I plus quam in alijs hominibus, post multam sanguinis effusione quali integer vñ
 bus clamauit voce magna, & statim eo volente
 natura cessit, & tradidit spiritū, ut se Dñm naturę
 virę, & mortis ostenderet: vñ de hoc admirans Ce-
 tario, dixit. Vere hic homo filius Dei erat. Sic ergo
 & Iudæi Christum occiderunt nocumētum mo-
 riter inferentes, & tamen ipse animam suam
 posuit & tradidit spiritum, quia qñ voluit natura
 nocimento illato totaliter cessit. Nec tamē culpa-
 dus est quasi sui homicida, est enim corpus pp ani-
 mam, & non econuerſo. Vnde iniuria fit animę,
 cum propter nocumētum corpori illatū de cor-
 pore expellitur contra naturalem appetitum ani-
 me, sed forte non propter deprauatam uoluntatē
 se interficientis: sed si anima in sui potestate habe-
 ret recedere a corpore quando vellet, & iterū ad-
 uenire, non maioris esset culpe, si corpus desere-
 ret, qd quod habitator deseruerit domum, culpa
 men est quod inde expellatur inuitus.

Et per hoc patet responſio ad obiecta.

QVÆSTIO III.
DENIQUE querebatur duo de angelo. Primo,
 Vtrum angelus dependeat a loco corporali
 in suam essentiam, an sit in loco sñ operationē
 tantum. Secundo, De motu angeli, utrum possit
 moueri de extremo in extremum sine medio.

4. p. q. 46. ar.
 4. o. & opus
 60. art. 1. &
 16.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum angelus sit in loco per operationem tantum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod angelus non sit in loco secundum operationem tantum. Prius est enim esse quam operari. ergo prius est esse in loco, quam operari in loco: sed posterius non est causa prioris, ergo operari in loco non est causa quare angelus sit in loco.

¶ Prat. Duo angeli possunt operari in uno loco. si ergo angelus esset in loco solum per operationem, sequeretur quod plures angeli essent simul in uno loco, quod reputatur impossibile.

SED CONTRA. Nobilitas non dependet ab ignobiliori: sed essentia angeli est nobilior quam locus corporeus. ergo non dependet a loco corporeo.

RESPON. Dicendum, quod qualiter angelus sit in loco corporeo, considerari potest ex modo quo corpus est in loco. Est enim corpus in loco per contactum loci: contactus autem corporis est per quantitatem dimensionum, quae in angelo non inuenitur cum sit incorporeus, sed loco eius est in eo quantitas virtualis. sicut ergo corpus est in loco per contactum dimensionum, ita angelus est in loco per contactum virtutis. Si quis autem velit virtutis contactum operationem uocare, propter hoc quod operari est proprius effectus virtutis, dicat quod angelus est in loco per operationem, ita tamen quod per operationem non intelligat sola motum, sed quaecumque vnio qua sua virtute se corpori unit, praesens, videndo, uel continendo, uel quocumque alio modo.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod nihil prohibet aliquid esse prius simpliciter, quod non est prius quantum ad hoc, sicut corpus subiectum est simpliciter prius superficie: sed non quantum ad hoc quod est colorari, & similiter prius simpliciter est corpus quam tactus, tamen ipsum est in loco per tactum dimensionum, & similiter angelus per contactum virtutis.

AD SECVNDVM Dicendum, quod si aliquid mouetur perfecte ab vno motore, non conuenit quod ab alio simul immediate moueatur: unde ratio magis valet ad oppositum eius, quam ad propositum.

ARTICVLVS V.

Vtrum angelus possit moueri de extremo ad extremum non transiendo per medium.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod angelus non possit moueri de extremo ad extremum quin pertranscat medium. Omne enim quod mouetur, prius est in mutari quam in mutatum esse, ut probatur in 6. phys. sed si angelus mouetur de extremo in extremum, puta, de a, in b, cum est in b, est in mutatum esse, ergo prius erat in mutari: sed non quia erat in a, quia tunc nondum mouebatur, ergo quando erit in c, quod est medium inter a, & b, & sic oportet quod pertranscat medium.

¶ Prat. Si angelus mouet de a, in b, sine hoc quod pertranscat medium, oportebit quod corrumpat in a, & terminetur in b: sed hoc est impossibile, quia sic non esset idem angelus. ergo oportet quod pertranscat medium.

SED CONTRA. Omne quod pertransit medium, oportet quod prius pertranscat equale sibi, aut minus quam maius, ut dicitur in 6. Physic. & ad sensum apparet: sed non potest esse minus spatium quam angelus qui est indiuisibilis, ergo oportet quod pertranscat aequale, quod est

A locus indiuisibilis, & punctalis: infinita autem puncta sunt inter quoslibet duos terminos motus. si ergo necesse esset, quod angelus in suo motu pertransiret medium, oportet quod pertransiret infinita, quod est impossibile.

RESPON. Dicendum, quod angelus, si vult, potest moueri de vno extremo ad aliud absque hoc quod pertranscat medium, & si vult, potest pertransire omnia media. Cuius ratio est, quia corpus est in loco, sicut contentum ab eo: & ideo oportet quod in mouendo sequatur loci conditionem, ut scilicet pertranscat media priusquam ad extrema loci perueniat: sed cum angelus sit in loco per contactum virtutis, non subditur loco ut contentus ab eo, sed magis continet locum sua virtute super eminentem in loco: unde non habet necesse, ut sequatur in suo motu conditiones loci: sed voluntati suae subest quod applicet se per contactum virtutis huic loco, & illi, & si vult absque medio: sicut etiam intellectus potest applicari intellegendum vni extremo, puta, albo, & postea nigro indifferenter vel cogitando, vel non cogitando de mediis coloribus, quamuis corpus subiectum colorum non possit moueri de albo in nigrum, nisi per medium.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod verbum Philosophi & eius probatio locum habet in motu continuo: sed motus angeli non dicitur oportet, quod sit continuus, sed ipsa successio applicationum praedictarum motus eius dicitur, sicut & successio cogitationum, vel affectionum dicitur motus spiritualis creaturae, secundum Augustinum super Genesim ad litteram.

AD SECVNDVM dicendum, quod hoc non accidit per corruptionem angeli, aut nouam creationem, sed quia eius virtus supereminet loco.

Ad illud vero quod in contrarium obicitur, dicendum quod angelus non est in loco per compositionem, sed per applicationem suae virtutis ad locum, quae quidem potest esse indifferenter & ad locum diuisibilem & indiuisibilem: unde potest continue moueri, sicut aliquid in loco diuisibili existens continue intercipiendo spatium: secundum vero quod in loco indiuisibili est, non potest eius motus esse continuus, nec pertransire omnia media.

QV AESTIO IIII.

DEINDE quaerebatur de homine.

¶ Et primo, Quantum ad bonum naturae.

¶ Secundo, Quantum ad bonum gratiae.

¶ Tertio, Quantum ad bonum gloriae.

¶ Circa primum quaerebantur tria.

¶ Primo, De vnione animae ad corpus, utrum, scilicet, anima adueniente corpori corrumpantur omnes formae quae prius inerant & substantiales, & accidentales.

¶ Secundo, De potestate liberi arbitrii, utrum, scilicet, homo absque gratia possit se ad gratiam praeparare.

¶ Tertio, De dilectione naturali, utrum scilicet, homo in statu innocentiae dilexerit Deum plus quam omnia, & supra seipsum.

ARTICVLVS VI.

Vtrum formae praecedentes corrumpantur per aduentum anime.

AD PRIMVM sic procedebatur. Videtur quod per aduentum anime non excludantur omnes formae quae prius inerant. Dicitur enim Genesim 1. Formauit Deus hominem de limo terre, & inspirauit in faciem eius. Quodlibet. S. Tho. A 2. spi-

spiraculum vitæ: frustra autem formasset corpus, si inspirando animam forma quam formando indiderat, excluderetur: nõ ergo adueniente anima tolluntur omnes formæ præcedentes.

¶ Præter. Necessè est q̄ anima sit in corpore formato & disposito multis dispositionibus. si ergo adueniens anima omnes præcedentes formas & dispositiones amouet, sequitur q̄ in instanti anima totũ corpus former, quod videtur esse solius Dei.

¶ Præter. Anima non est nisi in corpore misto: sed mistio elementorum non fit solum secundum materiam, sed etiam secundum formam, alioquin esset corruptio. ergo anima non excludit omnes formas in materia inuentas.

¶ Præter. Anima est perfectio: perfectionis autem non est corrumpere, sed perficere. non ergo adueniens corpori corrumpit formas præexistentes.

SED CONTRA. Omnis forma adueniens existenti in actu, est forma accidentalis. Forma. n. substantialis facit esse actu simpliciter: sed si anima adueniens non destrueret præexistentes formas, sed ei superadderetur, sequeretur quod adueniret existenti in actu, quia quælibet forma eum fit actus, facit esse in actu. ergo anima adueniens excludit formas præexistentes.

RESPON. Dicendum, q̄ impossibile est in vno, & eodem esse plures formas substantiales, & hoc ideo, quia ab eodem habet res esse & unitatem. Manifestum est aut̄ q̄ res hēt esse per formã. Vnde & per formam res hēt unitatem, & pp hoc vbiq̄ est multitudo formarum, non est vnũ simpliciter, sicut homo albus non est vnũ simpliciter, nec animal bipes esset vnũ simpliciter, si ab alio esset animal, & ab alio bipes, vt Philosoph. dicit. Sed sciendũ est, q̄ formæ subales se habent adinuicem sicut numeri, vt dicitur in 8. Met. vel et̄ sicut figuræ, vt de partibus anima. dicit Philosoph. in 2. de anima. Semper. n. maior numerus est, vel figura virtute continet in se minorem, sicut quaternarius quaternarium, & pentagonus tetragonum. & similiter perfectior forma virtute continet in se imperfectiorẽ, vt maxime in animalibus patet. Anima. n. intellectiua habet uirtutem ut conferat corpori humano quicquid confert sensitiua in brutis, & similiter sensitiua facit in animalibus quicquid nutritiua in plantis, & adhuc amplius. frustra ergo esset in homine alia anima sensitiua præter intellectiua, ex quo anima intellectiua uirtute continet sensitiua: & adhuc amplius, sic frustra adderetur quaternarius posito quaternario. Et eadẽ ratio est de omnibus formis substantialibus vsq̄ ad materiam primam, ita q̄ non est in homine diuersas formas substantiales inuenire, sed solum fm̄ rationem: sicut consideramus eum vt uiuentem per animam nutritiua, & ut sentientem per animam sensitiua, & sic de alijs. Manifestum est autem quod sp̄ adueniente forma perfecta tollitur forma imperfecta, sicut etiam adueniente figura p̄tagoni, tollitur quadrati: unde dico quod adueniente anima humana tollitur forma subalis q̄ prius inerat, alioquin ḡratio esset sine corruptioẽ alterius, quod est impossibile. Formæ vero accidẽtales quæ prius inerant disponentes ad animã, corrumpuntur quidem non per se, sed per accidens ad corruptionem subiecti, unde manent eadẽ specie, sed non eadem numero: sicut etiam contingit circa dispositiones formarum elementarium, quæ primus materia aduenire apparent.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod scđum Basilium, spiraculum vitæ dicitur ibi gratia sancti spi-

ritus, & sic obiectio cessat. Si autem, ut Aug. dicit, spiraculum vitæ sit ipsa anima, non oportebit dicere, q̄ alia forma formatum sit corpus hominis de limo terræ, quàm ipso spiraculo vitæ diuinitus inspirato. Non enim illa formatio tempore præcessit inspirationem nisi forte uelimus dicere illa formationem referri ad dispositiones accidentales, puta, figuram, & alia huiusmodi, quæ quodã rationis ordine præintelliguntur in corpore ante animam intellectiua, sicut materiales dispositiones, quibus tamen præintelligitur ipsa anima intellectiua non inquam est intellectiua, sed inquam tum continet in se uirtutem aliquam de imperfectioribus formis.

AD SECUNDVM Dicendum, q̄ anima cum aduenit corpori, non facit esse corpus efficiuẽ, sed formaliter tm̄. Efficiuẽ autem facit corpus esse illud quod dat corpori formam vt perficiens: ut disponens autem illud quod præoperatur ad formam, paulatim autem, & ordine quodam in ducendo materiam ad propinquiorẽ formam aut dispositionem. Quanto enim propinquior fuerit forma aut dispositio, tanto minor est resistẽtia ad introductionem formæ & dispositionis completæ. Facilius enim fit ignis ex acre, quã ex aqua, quibus utraque forma inmediate adit materiam.

AD TERTIVM Dicendum, q̄ Auiopoliũ formas elementorum actu remanere in misto, non potest esse, quia formæ elementorum non possunt esse in una parte materiæ simul, & sic oportet q̄ sint in diuersis materiæ partibus, quæ distinguuntur secundum diuinituẽ quantitatis diuisionẽ, & sic oportebit quod vel plura corpora sint simul, vel quod non sit mistio uera totius ad totum, sed mistio ad sensum secundum minima iuxta se posita. Auerrois autem in 3. lib. de celo, dicit quod formas elementorum sunt medię inter formas accidentales & substantiales, & q̄ recipiunt magis & minus, & sic formis elementorum remissis, & quodam modo ad medium redactis, quodammodo fit mistio. Sed hoc est minus possibile quam primum, nam forma substantialis est terminus quidam esse specifiçi, unde in indiuisibili est ratio formæ: licet ratio numeri & figure nec est possibile, ut in medio tur, vel remittat, sed omnis additio, vel subtractio facit aliam speciem.

Et ideo aliter dicendum secundum philosophum de generatione, q̄ formæ miscibilium non manent in misto actu, sed uirtute, prout. s. uirtus formæ substantialis manet in qualitate elementari, licet remissa, & quasi ad medium redacta qualitas elementaris agit in uirtute formæ substantialis, alioquin actu, quæ est per calorem ignis, nõ terminaretur ad formam substantialem.

AD QUARTVM Dicendum, q̄ anima cũ sit forma, est quidem perfectio quædam particularis, nõ autem uniuersalis: & ideo ea adueniente sic aliquid perficitur, ut tamen aliquid corrumpatur.

ARTICVLVS VII.

Vtrum homo absque gratia per solam naturalem arbitrii libertatem possit se ad gratiam preparare.

AD SECUNDVM sic procedebatur. Videtur q̄ hõ absque ḡa p̄ solam naturalem arbitrii libertatem possit se ad gratiam preparare, quia ut dicit Prou. 16. Hominis est preparare animum: hoc autem dicitur esse alicuius, quod est in eius potestate constitutum.

D. 450.
Tex. cõ. 10.
Tex. cõ. 31.

constitutum. ergo in potestate hominis constitutum est, quod possit se ad gratiam preparare, non ergo indiget auxilio gratiae.

¶ Præ. Ansel. dicit in li. de casu diaboli, quod non ideo aliquis caret gratia, quia Deus non vult dare, sed quia ipse non vult accipere. si ergo vellet accipere, posset accipere. potest ergo si vult, se ad gratiam preparare absque exteriori auxilio.

Sed dicebat, quod homo indiget in hoc auxilio gratiae quantum ad exterius mouens. Sed contra. Homo potest moueri ad conversionem non solum ex bonis sed etiam ex peccatis, sicut si aliquis videat aliquem enormiter peccantem, & ex horrore peccati ad Deum conuertitur: sed peccatum non est a Deo. ergo absque Dei operatione potest se homo ad gratiam preparare.

SED CONTRA. Per hoc ad gratiam preparamur, quod ad Deum conuertimur: sed ad hoc indigemus auxilio diuinae gratiae. dicitur in 1. Tim. 4. Conuertere nos Dominus ad te, & conuersemur. ergo homo indiget auxilio gratiae diuinae ad hoc quod se ad gratiam prepararet.

¶ Præ. Ad nihilum non potest homo se preparare nisi cogitando: sed ad hoc ipsum indiget homo auxilio gratiae. dicitur in 2. Cor. 3. Non sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis. ergo indigemus auxilio diuinae gratiae ad hoc, quod nos ad gratiam preparamus.

RESPON. Dicendum, quod in hac questione cauendus est error Pelagii, qui posuit quod per liberum arbitrium homo poterat a dimplere legem, & vitam aeternam mereri, nec indigebat auxilio diuino, nisi quantum ad hoc quod sciret quid facere deberet, secundum illud psal. 142. Doce me facere uoluntatem tuam: sed quia hoc nimis parum uidebatur ut solum scientiam haberemus a Deo, charitatem autem qua precepta legis implentur, haberemus a nobis, ideo postmodum Pelagiani posuerunt quod initium boni operis est homini ex seipso, dum consentit fidei per liberum arbitrium, sed consummatio est homini a Deo, preparatio autem ad initium boni operis pertinet. Unde ad errorem Pelagianum pertinet dicere, quod homo possit se ad gratiam preparare absque auxilio diuinae gratiae, & est contra Apostolum, qui dicit ad Phil. Qui cepit in uobis opus bonum, ipse perficit.

Dicendum est ergo, quod homo indiget auxilio gratiae non solum ad merendum, sed etiam ad hoc quod se ad gratiam prepararet, aliter tamen & aliter. Nam meretur homo per actum uirtutis, cum non solum bonum agit, sed bene, ad quod requiritur habitus, ut dicitur in 2. ethi. & ideo ad merendum, requiritur habitualiter gratia: sed ad hoc quod homo prepararet se ad habitum consequendum, non indiget alio habitu, quia sic esset procedere in infinitum. Indiget autem diuino auxilio non solum quantum ad exteriora mouentia, prout si ex diuina prouidentia procurantur homini occasiones salutis, puta, predicationes, exempla, & interdum agnitio & flagella: sed et quantum ad interiorum motum, puta Deus cor hominis interiori mouet ad bonum, secundum illud Prover. 21. Cor regis in manu Dei, quodcumque uoluerit uertet illud, & quod hoc necessarium sit, probat Philo. in quodam e. de bona fortuna. Hoc enim agit uoluntate, uoluntatis autem principium est electio, & electionis est illud. Si autem generatur, qualiter consiliari incipiat, non potest dici quod ex consilio consiliari inceperit, quia sic esset in infinitum procedere. Unde oportet aliquod exterius principium esse, quod moueat mentem humanam ad

A consiliandum de agendis. Hoc autem oportet esse aliquod melius humana mente. non ergo est corpus celeste, quod est infra intellectuale: uirtus, sed Deus, ut Philo. ibidem concludit. Sicut ergo omnis motus inferiorum corporum que non semper mouentur, principium est motus caeli, ita omnium motuum interiorum mentium principium est a Deo mouente. Sic ergo nullus potest se ad gratiam preparare, nec aliquid boni facere, nisi per diuinum auxilium.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod per hoc quod hominis est se ad gratiam preparare per liberum arbitrium, non excluditur necessitas auxilii diuini, sicut nec per hoc quod ignis est calcifacere, excluditur necessitas calefactis motus.

AD SECUNDUM Dicendum, quod Deus mouet omnia secundum modum eorum, & ideo diuina motio a quibusdam participatur cum necessitate, a natura autem rationali cum libertate propter hoc, quod uirtus rationalis se habet ad opposita, & ideo sic Deus mouet mentem humanam ad bonum, quod tamen potest huic motioni resistere, & sic ex Deo est ut homo se ad gratiam prepararet: sed quod gratia careat, non habet causam a Deo, sed ab homine, secundum illud Osee 13. Perditio tua ex te Israel, tantummodo ex me auxilium tuum.

AD TERTIUM dicendum, quod licet peccatum non sit a Deo, tamen Deus a peccatum quandoque ordinat ad hoc, ut sit aliquid salutis occasio.

D. 1096.

ARTICVLVS VIII.

Utrum primus homo in statu innocentie non dilexerit Deum super omnia.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur quod primus homo in statu innocentie non dilexerit Deum super omnia, & plusquam seipsum. Sic enim diligere Deum meritorium est maxime: sed primus homo in statu illo non habuit unde posset proficere per meritum, ut dicitur in 24. dist. 2. li. sent. ergo primus homo in statu illo non dilexit Deum plusquam seipsum, & super omnia.

¶ Præ. Sic diligere Deum, est maxima preparatio mentis humane ad gratiam consequendam: primus autem homo in statu illo ponitur gratiam non habuisse, sed sola naturalia ergo non dilexit Deum plusquam seipsum, & super omnia.

¶ Præ. Natura in se reuera est, quia scilicet omnia que amat, retorquet ad se: sed propter quod unumquodque tale, & illud magis, ergo naturali dilectione plus diligebat seipsum quam Deum: non ergo diligebat Deum super omnia.

SED CONTRA. Si non diligebat Deum plusquam seipsum, aut ergo minus se, aut aequaliter sibi, & utroque modo sequitur quod seipso homo frueretur, dum se non referret in Deum: fuit autem seipso inducit peruersitatem peccati, ut Aug. dicit. ergo primus homo in statu innocentie iam erat peruersus per peccatum, quod est impossibile. sequitur ergo ut diligeret Deum super omnia.

RESPONDEO. Dicendum, quod si homo fuit factus in gratia, ut ex verbis Basilij & Angu. haberi potest, questio ista locum non habet. Manifestum est enim quod existens in gratia, per charitatem diligit Deum supra seipsum: sed quia possibile fuit Deo, ut hominem faceret in puris naturalibus, utile est considerare ad quantum se dilectio naturalis extendere possit. Dixerunt ergo quidam, quod hoc

Quodlib. S. Tho. A 3 mo,

mo, vel angelus in puris naturalibus existens, diligit Deum plusquam seipsum naturali dilectione secundum amorem concupiscentie, quia. l. bono diuino magis frui desiderat quam maiori & suauiori, sed secundum amorem amicitie naturaliter homo plus diligit seipsum quam Deum. Est enim amor concupiscentie quo dicimur amare illud quo volumus uti, vel frui, sicut unum, vel aliquid huiusmodi. Amor autem amicitie est quo dicimur amare amicum, cui volumus bonum. Sed ista positio stare non potest. Dilectio enim naturalis est quedam naturalis inclinatio indita nature a Deo: nihil autem naturale est peruersum. Impossibile est ergo quod aliqua naturalis inclinatio, vel dilectio sit peruersa: peruersa autem dilectio est ut aliquis dilectione amicitie diligat plus se quam Deum, non potest ergo talis dilectio esse naturalis.

D. 98.

Dicendum est ergo, quod diligere Deum super omnia plus quam seipsum, est naturale non solum angelo & homini, sed etiam cuilibet creature, in quo potest amare aut sensibiliter, aut naturaliter. Inclinationes enim naturales maxime cognosci possunt in his que naturaliter agunt absque rationis deliberatione. Sic enim agit unumquodque in natura, sicut aptum natum est agi. Videmus autem quod unaquaque pars naturalis quadam inclinatione operatur ad bonum totius, etiam cum periculo, aut detrimento proprio, ut patet cum aliquis manum exponit gladio ad defensionem capitis, ex quo dependet salus totius corporis. Unde naturale est ut quae libet pars suo modo plus amet totum quam seipsam. Unde & secundum hanc naturalem inclinationem & secundum politicam uirtutem bonus ciuis mortis periculose exponit pro bono communi. Manifestum est autem, quod Deus est bonum eorum totius uniuersae, & omnium partium eius: unde quaelibet creatura suo modo naturaliter plus amat Deum quam seipsam. Insensibilia quidem natura iter, bruta uero animalia sensitiue, creatura uero rationali per intellectualem amorem, quae dilectio dicitur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod diligere Deum prout est principium totius esse, ad naturalem dilectionem pertinet. Sed diligere Deum prout est obiectum beatitudinis, est gratuite dilectionis, in qua meritum consistit: nec tamen necessarium est ut in hoc sensu sententiam magistri dicentis, quod homo in primo statu non habuit gratiam per quam mereri posset.

AD II. Dicendum, quod naturali dilectione qua Deus super omnia naturaliter diligitur, potest aliquis magis & minus uti, & quando in summo fuerit, tunc est summa preparatio ad gratiam habendam.

AD III. Dicendum, quod inclinatio rei naturalis est ad duo, scilicet ad moueri, & ad agere. Illa autem inclinatio nature que est ad moueri, in seipsa recurua est, sicut ignis mouetur sursum propter sui conseruationem: sed illa inclinatio nature que est ad agere, non est recurua in seipsa, non enim ignis agit ad generandum ignem propter seipsum, sed propter bonum generati, quod est forma eius, & uiterius propter bonum commune quod est conseruatio speciei: unde patet quod non uniuersaliter verum est, quod omnis dilectio naturalis sit in se recurua.

QVÆSTIO V.

1. dist. 1. q. 4. ad 2. 3. dist. 3. q. 4. ad 2.

DEINDE querebatur de his que pertinent ad ad bonum gratie. Et primo, De his que pertinent ad ipsum bonum gratie.

¶ Secundo, De his que pertinent ad malum culpae, quod ei opponitur.
¶ Circa bonum gratie querebatur.
¶ Primo quidem, De eo quod pertinet ad omnes.
¶ Secundo, De eo quod pertinet ad clericos.
¶ Tertio, De eo quod pertinet ad religiosos.
¶ Circa ea uero, quae ad omnes pertinent, querebatur de duabus partibus poenitentiae.
¶ Primo, De contritione, utrum. scilicet contritus tenetur uelle magis esse in inferno, quam peccare.
¶ Secundo, De confessione.

ARTICVLVS IX.

Utrum contritus debeat magis uelle esse in inferno, quam peccare.

AD PRIMVM sic procedebatur. Videtur, quod contritus non debeat magis uelle esse in inferno, quam peccare. Poena enim inferni est æterna & irremediabilis: de peccato autem potest liberari per poenitentiam, ergo magis debet uelle peccare, quam in inferno esse.

¶ Præterea poena inferni includit culpam, una enim de penis inferni est uermis, id est, conscientie remorsus de culpa: culpa autem non includit poenam inferni, ergo magis est eligenda culpa quam poena inferni.

SED CONTRA est, quod Anselmus dicit in libro similitudinibus, quod aliquis debet magis eligere esse in inferno sine culpa, quam in paradiso cum culpa, quia innocens in inferno non sentiet poenam, & peccator in paradiso non gauderet de gloria.

RESPON. Dicendum, quod contritus tenetur in generali uelle pati magis quam cum poena quam peccare, & hoc ideo quia contritus non potest esse sine charitate, per quam omnia dimittuntur peccata. Ex charitate enim plus homo diligit Deum quam seipsum, peccare autem est contra Deum: puniri autem est aliquid pati contra seipsum: unde charitas hoc requirit, ut quamlibet poenam homo contritus praeferat culpae. Sed in speciali descendere ad hanc poenam, uel ad illam non tenetur: quinimo stulte faceret, si quis seipsum, uel alium sollicitaret super huiusmodi particularibus poenis. Manifestum est enim, quod sicut delectabilia plus mouent in particulari consideratione, quam in communi: ita terribilia plus terrent in particulari consideratione, & aliqui sunt qui in notu tentatione non cadunt, qui forte maiori caderent ad libidinem, sed si per considerationem descendit ad singulas illecebras, magis moueretur. Et similiter aliquis non refugeret pati mortem pro Christo: sed si descenderet ad considerandum singulas penas, magis retraheretur: & ideo descendere in talibus ad singula, est inducere hominem in tentationem, & præbere occasionem peccandi.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod culpa peccati mortalis de se perpetua est, sed ex sola Dei misericordia remedium habet. ¶ Præterea plus præponderat bonum diuinum, contra quod agit culpa, bono nature creature, cui opponitur poena, quam perpetuitas poenae temporalis tibi culpae.

AD SECVDVM Dicendum, quod remorsus conscientie non est culpa, sed consequens ad culpam, & potest esse sine culpa, ut in eo qui habet conscientiam errantem de præterito commisso: sicut si aliquis credit aliquid a se prius commissum esse illicitum, quod tamen licitum erat, & ipse dum faceret, licitum reputabat.

QVÆ-

DEINDE circa confessionē querebantur tria. **¶** Primo, Vtrum sufficiat quod aliquis scripto confiteatur, an oportet quod confiteatur verbo. **¶** Secundo, An aliquis teneatur statim confiteri habita opportunitate, vel possit expectare vsque ad quadragesimam.

¶ Tertio, Vtrum presbyter parochialis debeat credere suo parochiano, dicenti se alteri confessum, & dare ei eucharistiam, vel non.

ARTICVLVS X.

Vtrum sufficiat confiteri scripto:

AD PRIMUM sic procedebatur. Videtur, quod sufficiat si aliquis confiteatur scripto. Confessio enim requiritur ad manifestationem peccati: sed peccatum manifestari potest scripto sicut & verbo. ergo sufficit si confiteatur scripto.

SED CONTRA est, quod dicitur Ro. 10. Ore confessio fit ad salutem.

RESPONDEO. Dicendum, quod confessio est quoddam sacramentale. Sicut enim in baptismo requiritur aliquid ex parte ministri, scilicet ut abluat, & proferat, & aliquid ex parte suscipientis sacramentum, ut scilicet intendat & abluatur: ita in sacramento poenitentiae ex parte sacerdotis requiritur quod absoluat sub aliqua forma verborum. Ex parte vero poenitentis requiritur, quod se clauibus ecclesiae subiciat, peccata sua per confessionem manifestans. De necessitate ergo sacramenti est, quod sua peccata manifestet, & contra hoc nullus dispensare possit, sicut nec contra baptismum: sed quod fiat manifestatio verbo, non est de necessitate sacramenti, alioquin nulla necessitate posset aliter aliquis effectum huius sacramenti percipere, nisi ore confitendo, quod patet esse falsum. Nam multis, vel quibuscumque qui verbo confiteri non possunt, sufficit scripto, vel nutibus confiteri. Nulla autem necessitate potest aliquis baptizari nisi aqua, propter hoc quod aqua est de necessitate sacramenti: sed ex institutione ecclesiae tenetur homo qui potest, verbo confiteatur, non solum propter hoc ut ore confitens confitendo magis erubescat, ut qui ore peccat, ore purgetur: sed etiam semper in omnibus sacramentis accipitur id, cuius est communior usus, sicut in sacramentali ablutione baptismi accipitur aqua, qua homines communiter viuunt ad abluendum, & in eucharistia panis, qui est communior cibus, unde & in manifestatione peccatorum conuenit uti verbis, quibus homines communiter, & expressius suos conceptus significare confiteuerunt. Et attendendum est, quod in hoc sacramento non imprimitur character, sed solum confertur gratia ad remissionem peccati, quam remissionem nullus consequitur peccando. Peccat autem qui ordinationem ecclesiae praetermittit, unde in baptismo qui seruat ea quae sunt de necessitate sacramenti, praetermittens statuta ecclesiae, consequitur characterem sacramenti, sed non sacramenti effectum: hic autem nihil consequitur.

Rationes autem quae ad utramque partem inducuntur, non multum cogunt, nam neque manifestatio ita expresse potest fieri scripto, sicut verbo: neque quod dicitur, Ore confessio fit ad salutem, intelligitur de confessione peccatorum, sed de confessione fidei.

Vtrum confessio differri possit vsque ad quadragesimam.

CIRCA secundum sic proceditur. Videtur quod aliquis possit differre confessionem vsque ad quadragesimam. Quicumque enim seruat praecipuum ecclesiae, non delinquit: sed ecclesia statuit quod semel in anno homines propria peccata confiteantur. ergo si aliquis expectat usque ad terminum ab ecclesia constitutum, non peccat.

¶ Prater. Baptismus est sacramentum necessitatis, sicut & poenitentia: sed catechumenus non peccat, si differat baptismum vsque ad sabbatum sanctum: ergo pari ratione nec contritus peccat, si differat confessionem vsque ad quadragesimam.

¶ Prater. Maioris necessitatis est contritio quam confessio: sed confessio sine contritione non ualet ad salutem. Contritio autem sine confessione potest in aliquo casu valere: sed ille qui est in peccato, non tenetur statim contritiōe, quae delet peccatum, alioquin peccator per singula momenta peccaret, ergo nec contritus tenetur statim confiteri, ita quod peccet, si secus agat.

SED CONTRA. Magis est subueniendum morbo spirituali, quam morbo corporali: sed aliquis subiectus morbo corporali, periculo se committeret, nisi remedium medicinae qugeret quam cito possit, & ex negligentia peccaret, multo ergo magis peccat qui differit remedium confessionis adhibere contra spirituales morbum peccati.

RESPONDEO. Dicendum, quod laudabile est quod peccator qui citius commode potest, peccatum suum confiteatur, quia per sacramentum poenitentiae confertur gratia, quae hominem reddit magis firmum ad resistendum peccato. Quidam autem dixerunt quod tenet confiteri quam cito oportunitas confitendi se obtulerit: ita quod si differat, peccat. Sed hoc est contra rationem praecipii affirmatiui, quod licet obliget semper, non tamen obligat ad sp. sed pro loco tempore. Tempus autem implendi praecipuum de confessione videtur, quando imminet aliquis casus, in quo necesse est homini quod sit confessus, puta, si imminet ei mortis articulus, vel necessitas accipiendi eucharistiam, aut sacrum ordinem, vel aliquid huiusmodi, ad quod oportet hominem per confessionem purgatum preparari. unde si aliquid horum imminet, & aliquis confiteri praetermittat, peccat, dum modo debita oportunitas adsit. Et quia ex praecipio ecclesiae omnes fideles tenentur saltem semel in anno in festo Paschae praecipue, sacramenti communionem accipere, ideo ecclesia ordinauit, ut semel in anno quando imminet tempus accipiendi eucharistiam, oēs fideles confiteantur. Dico ergo quod differre confessionem usque ad hoc tempus, per se loquendo, licitum est: sed per accidens potest fieri illicitum, puta, si imminet aliquis articulus, in quo confessio requiritur. Vel si aliquis pro contemptum confessionem differat, & similiter per accidens posset esse talis delictio meritoria, si ad hoc differret, ut prudentiori confiteretur, vel deuotius propter sacrum tempus.

Primas ergo rationes concedimus. Ad illud uero quod in contrarium obiicitur, dicendum, quod morbus corporalis nisi per medicinae remedium extinguatur, semper inualefcit in peius, nisi forte etiam virtute naturae fuerit extinctus, morbus autem peccati extinguatur per contritionem, unde non est simile.

Utrum sacerdos parochialis teneatur credere suo subdito dicenti se alteri esse confessum.

4. di. 17. q. 3. ar. 3. q. 5. ad 42.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod sacerdos parochialis non deat credere suo subdito dicenti se alteri esse confessum, ut per hoc ei Eucharistia det. Frequenter enim sola confessione aliqui conteruntur, qui prius contriti non fuerunt; sed sacerdos debet subditum suum quantum potest ad bonum in ducere, ergo videtur quod omnino ab eo expectare debeat, quod sibi confiteatur.

¶ Præter. Prover. 27. dicitur pastori ecclesie. Diligenter agnosce uultum pecoris tui; sed hoc nullo modo melius potest, quam per confessionem, ergo debet ab eo exigere quod sibi confiteatur.

SED CONTRA. Si sibi confiteretur, posset dicere quæ uellet, & credere ei. ergo etiam hoc sibi debet credi, quod sit confessus.

RESPON. Dicendum, quod in foro iudiciali, creditur homini contra se, sed non pro se, in foro autem penitentia, creditur homini pro se & contra se. Est ergo distinguendum, quod dupliciter sit impedimentum quo aliquis a perceptione Eucharistie impediatur. Si enim sit impedimentum ad forum iudiciale pertinens, puta, excommunicatio, non tenetur sacerdos suo subdito credere, vel excommunicatum nouit, nisi sibi de absoluteione constet. Si autem sit impedimentum quod ad forum penitentia pertinet, peccatum tenetur ei credere, & iniuste agit si denegat Eucharistiam ei qui phibet se confessum & absolutum ab eo qui absolucere potuit vel autoritate apostolica, vel autoritate Episcopi.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod illud bonum quod in confessione homines consequuntur, iam consecutus est ille qui confessum se dicit, si verum dicit. Si autem falsum dicit, pari ratione posset falsum dicere confitendo, nec potest aliquis alicuius hominis autoritate compelli ad confitendum peccatum, quod alteri confessus est, qui absolucere potuit: quia sicut iam dictum est confessio peccatorum quoddam sacramentale est, diuino imperio subiactens, non humano.

AD SECUNDVM Dicendum, quod spiritalis pastor uultum pecoris sui debet diligenter agnoscere: considerando exterius vitam eius, sed per modum confessionis non potest diligentius scrutari, sed oportet quod credat ea quæ sibi a suo subdito dicuntur.

QVÆSTIO VII.

DEINDE quærebantur duo de his quæ pertinent ad clericos.

¶ Primo, De officio ecclesie, utrum ille qui est præbendatus in duabus ecclesijs in die, quo diuersum officium sit in utraque, ecclesia, debeat utriusque officium dicere.

¶ Secundo, De studio theologie, utrum aliquis teneatur dimittere studium theologie, etiam si sit aptus ad alios docendum, ad hoc quod intendat salutem animarum.

ARTICVLVS XIII.

Utrum habens duas ecclesias, teneatur utriusque officium dicere.

Artic. 67. & 129. c.

AD PRIMVM sic proceditur. Vt quod aliquis in tali casu debeat utrumque officium dicere.

RONAS enim debet respondere emolumento. Ille ergo qui habet emolumentum præbende in duabus ecclesijs, debet onus sustinere utriusque, ut utriusque ecclesie officium dicat.

¶ Præter. Iustum esse videtur, ut si habet maius emolumentum ab una ecclesia in qua forte cantatur prolixius officium, quod etiam maius onus subeat prolixius officium dicendo, non ergo ad eum pertinet electio, sed vel debet utrumque dicere, vel debet dicere officium ecclesie, in qua habet pinguius beneficium.

SED in contrarium inducitur consuetudo.

RESPON. Dicendum, quod supposito quod aliquis licite sit præbendatus in duabus ecclesijs, licet dispensatione, considerandum est quod ille qui in aliqua ecclesia præbendam accepit, duobus obligatur, scilicet Deo, ut ei debeat laudes exolvere pro eius beneficijs; & ecclesie, de qua accipit suum. Ea vero quæ ad ecclesiam pertinent, subiactent dispensationi prætorum ecclesie, & ideo hoc debitum quod debet ecclesie, debet exolvere secundum quod statutum est, vel per seipsum, si sit præbenda quæ requirit residentiam; vel per vicarium, si hoc sufficit licitum ecclesie statum ac consuetudinem: sed debitum quod debet Deo, per seipsum debet exolvere: non refert autem quantum ad Deum, quibus plerumque & hymnis Deum laudet, ut puta, utrum dicat in uel peris. Dixit Dominus, vel, Laudate pueri Dominum, nisi quantum ad hoc quod homo dicit se

H qui maiorum traditiones: & quia laudes Deo dicit quasi unus homo, sufficit quod semel officium dicat secundum consuetudinem alicuius ecclesie, quarum est clericus. Sed de electione officiorum aliter uidetur quod debet dicere officium illius ecclesie, in qua maiorem gradum habet, puta, si in una sit decanus, & in alia simplex canonicus, debet dicere officium ecclesie in qua est decanus. Quod si in utraque ecclesia fuerit simplex canonicus, debet dicere officium dignioris ecclesie, quantum tunc in minori ecclesia habeat opulentior præbendam, quia temporalia nullius momenti sunt spiritualibus comparata. Si vero ambæ ecclesie sunt æqualis dignitatis, potest eligere quodcumque officium magis uoluerit, si fuerit ab utraque ecclesia abiens. Si autem fuerit in aliqua earum præsens, debet se conformare illi, cum quibus conuersatur.

Et per hoc patet responsio ad obiectionem.

ARTICVLVS XIII.

Utrum uacans salutem animarum peccet, si circa studium tempus occupat.

AD SECUNDVM sic proceditur. Vt, quod aliquis qui potest salutem animarum curam impendere, peccet si circa studium tempus occupat. Dicitur enim ad Gala. ult. Dum tempus habemus, opere mur bonum: nulla est enim grauior iactura quam temporis, non dicit ergo aliquis totum tempus in studio expendere, differens salutem animarum curam impendere.

¶ Præter. Perfecti tenentur ad id quod melius est: sed religiosi sunt perfecti, ergo maxime religiosi debent dimittere studium ut salutem animarum in futurum.

¶ Præter. Peius est errare in uia morum, quam in uia peccatorum: sed prælatus tenetur reuocare suum subditum, si uideat eum errare in uia peccatorum, ergo multo magis tenetur eum reuocare ab errore, qui est in uia morum: est autem error, si homo prætermittit quod melius est, ergo prælatus debet subditum cogere ut

Iati animarum intendat studio pratermissio. In CONTRARIUM inducitur coniectura pro ratione.

RESPON. Dicendum, quod aliqua duo possunt comparari ad invicem & simpliciter, & in aliquo casu. Nihil enim prompet id quod est melius simpliciter, in aliquo casu esse minus eligendum, sicut philosophari est simpliciter melius quam dirari: sed in tempore necessitatis dirari est magis eligendum. & aliqua pretiosa margarita est carior vno pane, & tamen in aliquo casu famus panis pretergeret, sicut illud Iren. 4. Dederunt pretiosa quaeque pro cibo ad refocillandas animas. Est autem considerandum, quod in quolibet artificio simpliciter melior est qui disponit de artificio, & dicitur architector, quam aliquis manualis qui opera exequitur in quod est ab alio disponitur. Unde & adificiis continentibus majorem mercedem conducitur qui disponit de edificio, licet nihil manibus operetur, quam manuales artifices, qui adolant ligna, & incidunt lapides. In edificio autem spirituales sunt quasi manuales operarii, qui parvulariter insistant curam animarum, puta, sacramenta ministrando, vel aliquod huiusmodi particulariter agendo: sed quasi principales artifices sunt episcopi, qui imperant & disponunt qualiter predicti sum officium exequi debeant, propter quod & episcopi, id est superintendentes dicuntur. Et simpliciter theologae doctores sunt quasi principales artifices, qui inquirunt & docent qualiter alii debeant salutem animarum procurare. Simpliciter ergo melius est docere sacram doctrinam, & magis meritorium si bona intentione agatur, quam impendere particularem curam salutis huiusmodi, unde de Apollolus de se dicit 1. ad Cor. 1. Non enim misit me Christus baptizare, sed euangelizare: quamvis baptizare sit opus maxime concernens salutem animarum. Et 2. ad Tim. 2. idem Apollolus commendat fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere. Ipsa etiam ratio demonstrat, quod melius est erudire de pertinentibus ad salutem eos, qui & in se & in aliis proficere possunt, quam simpliciter qui in se tantum proficere possunt. In aliquo tamen casu necessitate imminente deberet & episcopi, & doctores intermissio proprio officio particulariter intendere salutem animarum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod nullam iacturam temporis patitur, qui quod est melius, operatur docendo sacram doctrinam, vel qui ad hoc per studium se disponit.

AD SECVNDVM dicendum, quod perfectus dicitur aliquis dupliciter. Vno modo, quia habet perfectionem. Alio modo, quia habet statum perfectionis. Perfectio autem hominis in charitate consistit, quae hominem Deo coniungit. Unde quantum ad dilectionem Dei dicit Gen. 17. Ambula coram me, & esto perfectus: quantum vero ad dilectionem proximi postquam Dominus dixerat, Diligite inimicos vestros, etc. dicit Math. 5. Estote ergo perfecti. Statum autem perfectionis habere dicuntur, qui solemniter obligantur ad aliquid perfectioni annexum. Est autem aliquid annexum perfectioni charitatis dupliciter. Vno modo, sicut praambulum & preparatorium ad perfectionem, ut paupertas, castitas, & huiusmodi, quibus homo retrahitur a curis secularium rerum, ut liberius vacet his quae Dei sunt: unde huiusmodi magis sunt quaedam perfectionis instrumenta. Propter quod Hieronymus exponens illud verbum Petri dicentis, Ecce nos reliquimus oia, & secuti sumus te, dicit quod non sufficit Petro dicere, Ecce nos reliquimus oia: sed addidit quod perfectum est, Et

A secuti sumus te. Quicumque ergo vel voluntariam paupertatem, vel castitatem seruanti, habent quidem preparatorium perfectionis, sed non dicuntur habere statum perfectionis, nisi qui se ex solemnitate & perpetuum, dicitur habere statum, sicut patet in statu libertatis, vel matrimonij, & similibus. Alio vero modo, aliquid est annexum perfectioni charitatis ut effectus, videlicet, aliquis curam animarum suscipiat. Est enim perfecta charitatis, ut aliquis propter Dei amorem praeferat dulcedinem contemplatiuae vitae, quam magis amaret, & accipiat actiue vitae occupationes ad procurandum proximorum salutem. Quicumque ergo hoc modo salutem proximorum intendit, habet quidem aliquam perfectionis effectum, sed non habet perfectionis statum nisi episcopus, qui cum quadam solemnitate consecratione suscipit animarum curam. Archidiaconi vero & parochiales presbyteri magis habent commissa quaedam officia, quod per hoc in aliquo perfectionis statu ponantur. Solum ergo religiosi, & episcopi dicuntur perfecti, quasi statum perfectionis habentes, unde religiosi sunt episcopi, sed non archidiaconi, vel plebani. Cum ergo dicitur quod perfecti tenentur ad id quod melius est, verum est, si intelligatur de his qui dicuntur perfecti propter perfectionem charitatis. Huiusmodi enim obligantur ex lege interiori quae inclinando obligat, unde ad hoc obligantur secundum mensuram suae perfectionis, quod implent. Si autem intelligatur de his qui dicuntur perfecti propter statum, sicut episcopi & religiosi, non est verum. Non enim tenentur episcopi nisi ad ea, ad quae se extendit cura recepti regiminis. Et religiosi non tenentur nisi ad ea, ad quae obligantur ex voto suae professionis; alioquin esset obligatio ad infinitum, cum tamen natura, & ars, & ois lex certos terminos habeant: dato tamen quod perfecti semper tenentur ad id quod melius est, non esset ad propositum, sicut ex supradictis apparet.

AD III. Dicendum, quod licet praelatus teneat subditum suum reuocare ab omni malo, non tamen tenetur eum inducere ad oem melius. Haec est ratio in proposito locum non habet, sicut nec alie &c.

QUESTIO VIII.

DEINDE querebantur duo de his quae pertinent ad religiosos.

- ¶ Primo, Vtrum religiosus teneatur obedire suo praelato, ut reuelat sibi aliquod secretum, quod fidei suae est commissum.
¶ Secundo, Vtrum teneatur sibi obedire, ut reuelat occultam culpam fratris quam nouit.

ARTICVLVS XV.

Vtrum religiosus teneatur reuelare praelato praecipienti secretum suae fidei commissum.

Circa primum sic proceditur. Videtur quod religiosus teneatur aliquod secretum fidei suae commissum reuelare praelato praecipienti. Ad obediendum enim praelato obligantur se religiosus professione solenni, ad tenendum autem secretum obligantur se simplici promissione: ergo magis debet obedire praelato, quam seruare secretum.

SED CONTRA est, quod Bern. dicit. Id quod est institutum propter charitatem, non militat contra charitatem: sed professio obedientiae, quam religiosus

24 q. 68. art. 1. ad 2. q. 70. 1. ad 2.

gius facit pralato, in futurum est propter charitatem. Ergo non militat contra charitatem, qua quilibet tenetur seruare fidem proximo.

RESPON. Dicendum, quod sicut Bernardus dicit in li. de dispensatione & precepto. Sufficiens obedientia est, ut religiosus obediat suo pralato de his quae ad regulam pertinent, vel indirecte, sicut ea quae sunt scripta in regula: vel indirecte, sicut ea quae ad haec reduci possunt, sicut in ministeria exhibenda fratribus, & poene pro culpis iniuste, & huiusmodi. Perfecta autem obedientia est, ut simpliciter in omnibus obediat, quae non sunt contra regulam, vel contra Deum: sed quod aliquis obediat pralato in his quae sunt contra Deum, vel contra regulam, est obedientia incauta & illicita. Est ergo confessio secretum fidei suae commissum reuelare. Circa quod distinguendum est de secreto. Est enim aliquod secretum, quod illicitum est edere, sicut quod in peccatum uergit aliorum, quibus aliquis cabere tenetur. Unde & in iuramento fidelitatis continetur, quod huiusmodi secreta debeant dominis reuelare. Ad preceptum ergo pralati tenetur religiosus tale secretum pandere, etiam si promissum sit non reuelare, dicente lidor. In malis promissis rescindit de fide, nisi forte in confessione audierit, quae tunc nullo modo esset reuelandum. Est autem aliud secretum, quod de se edere potest sine peccato, & tale secretum religiosus nullo modo pralato precipiente pandere debet, si fidei suae commissum, peccaret enim frangendo fidem commissam.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod solemnior est obligatio ad seruandum ea quae sunt fidei & charitatis, quae est ex lege naturali & ex promissione in baptismo facta, quae est ex professione religionis.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum subditus debeat pralato precipienti reuelare culpam occultam alterius fratris.

Art. 81. o. &
22. q. 32. art.
7. ad 5. q. 70.
1. o. & ad 2.

Circa secundum sic proceditur. Videtur, quod subditus debeat pralato precipienti reuelare culpam occultam alterius fratris, quia ut Hiero. dicit. Non debet occultari culpa vnius in prauidicium multorum: sed praesumendum est, quod pralatus culpam vnius cognoscere velit propter multitudinis bonum. ergo pralato precipienti debet culpa alterius reuelari.

SED CONTRA est, quod Gre. dicit, quod & si aliquando propter obedientiam debemus aliqua bona dimittere, nullo tamen modo propter obedientiam debemus aliquod malum perpetrare: sed malum esse uidetur culpam occultam detegendo alium infamare. ergo hoc propter obedientiam fieri non debet.

RESPON. Dicendum, quod religiosus pralatus in capitulo praesertim, sicut iudex ecclesiasticus in foro iudiciali. Unde ad ea potest ex precepto subditos obligare, ut ei pandantur, propter quod potest iudex ecclesiasticus in foro iudiciali iuramentum exigere. Est ergo sciendum, quod in criminibus triplex est modus procedendi. Vnus per denuntiationem, alius per inquisitionem, alius per accusationem. In via ergo denuntiationis, intenditur correctio delinquentis; & ideo secundum preceptum Domini Matt. 18. debet precedere fraterna correctio, ut scilicet corripias eum inter te & ipsum solum, quod si non audierit, coram duobus vel tribus testibus, & ultimo dicatur ecclesiae. Charitatis enim est, ut aliquis parcat fratri quantum potest, unde prius debet niti, ut corrigat conscientiam fratris seruata fa-

ma solitarie admonendo, & postmodum coram duobus vel tribus, tandem negligenda est fama ut emendetur conscientia, & dicendum est ecclesiae, in quo etiam processu consulitur conscientia. Nam peccator si a principio videret se publicatum, amitteret verecundiam, & obstinatio fieret ad peccandum. In inquisitione vero debet precedere infamia. In accusatione vero debet precedere inquisitio, per quam ipse obligat se ad rationem. In inquisitione autem & accusatione intenditur poena peccantis propter multitudinis bonum. Si ergo appareat accusator in capitulo quod te obligat ad rationem, potest pralatus precepto veritatis confessionem exigere, sicut & in lex ecclesiastica iuramentum. Et similiter si procedat in infamia, potest pralatus precepto veritatem exquirere, & subditi tenentur obedire. Si autem procedatur per viam simplicis denuntiationis, non tenetur religiosus pralato precipienti culpam fratris reuelare, nisi precedente mentione cum videat incorrectum, immo magis peccaret, si ad preceptum pralati reuelaret, quia plus tenetur obedire euangelio quam pralato, & multo magis pralatus peccaret, si subditum induceret ad pervertendum ordinem euangelij.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod de peccato praeterito, de quo iam aliquis correctus est ad secretam admonitionem, vel de quo potest sperari corrigendus, nisi contrarium inueniatur, non potest imminere periculum multitudinis: sed de peccato futuro, quod est periculosum multitudinem vel spiritualiter, vel corporaliter, procedit obiectum. Tunc enim non oportet admonitionem secretam expectare, sed statim periculo occurrere, unde & dominus non dicit, Si peccare intendat in futuro, sed si peccauerit in praeterito.

QVAESTIO IX.

DEINDE quaeruntur quatuor ad culpam pertinentia.

- ¶ Primo, Vtrum peccatum sit natura aliqua.
- ¶ Secundo, vtrum peritium sit grauius peccatum quam homicidium.
- ¶ Tertio, Vtrum peccet qui propter ignorantiam constitutionem papae non seruat.
- ¶ Quarto, Vtrum monachus peccet mortaliter comedendo carnes.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum peccatum sit aliqua natura.

AD PRIMUM sic procedebatur. Vtrum peccatum sit aliqua natura. Dicitur enim Io. 1. Sine ipso factum est nihil, id est, peccatum: sed quod est natura aliqua, non potest dici nihil. ergo peccatum non est natura aliqua.

SED CONTRA. Si peccatum non est natura aliqua, oportet quod sit priuatio pura: sed priuatio pura non dicitur secundum magis, & minus, ut mors & tenebra: ergo unum non esset grauius altero, quod est inconueniens.

RESPON. Dicendum, quod peccatum maxime transgressionis, est actus inordinatus. Ex parte ergo actus, peccatum est natura aliqua: sed inordinatio est priuatio, & secundum hanc peccatum dicitur nihil. Et per hoc patet solutio ad obiecta.

ARTI

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum periurium sit grauius peccatum quam homicidium.

CIRCA secundum sic procedebatur. Videtur, q̄ periurium sit grauius peccatum quam homicidium. Dicitur. Bernardus q̄ contra præcepta primæ tabule non potest dispensare nec Deus, nec homo: contra præcepta autem secundæ tabule potest dispensare Deus, sed non homo, ex quo potest accipi, quod grauius sit peccare cōtra præcepta primæ tabule: quàm contra præcepta secundæ: sed periurium est contra præceptum primæ tabule, quod est, Non assumes nomen Dei tui in vanum: homicidium autem est contra præceptum secundæ tabule, Non occides. ergo grauius peccatum est periurium quàm homicidium.

¶ **P**ret. Grauius est peccare in Deum, quàm in hominem: sed periurium est peccatum in Deum, homicidium in hominem. ergo grauius peccatum est periurium quàm homicidium.

SED CONTRA. Poena proportionatur culpe: sed grauius punitur homicidium quàm periurium. ergo est grauius peccatum.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut Apostolus dicit ad Hebr. 6. Homines per maiores se iurant, & omnis controuersie eorum finis est iuramentum. Frustra autem in causa homicidij controuersie finis est iuramentum, si homicidium esset grauius peccatum quàm periurium, præsumeretur enim quod qui maiorem culpam homicidij commisisset, non vereretur minorem periurij incurrere: unde ex hoc ipso quod in causa cuiuslibet peccati defertur iuramentum, manifeste ostenditur, q̄ periurium pro maximo peccato debet haberi, nec immerito: quia periurare nomen Dei, videtur quadam diuini nominis denegatio, unde s̄m locum post idolatriam peccatum periurij tenet, vt ex ordine præceptorum apparere, sed & apud gentiles iurandum erat honoratissimum, vt dicitur in 1. Metaphysices.

Primas autem rationes concedimus.

Ad illud vero quod in contrarium obijcitur, dicendum, quod in iudicio humano non semper quantitas pene respondet quantitati culpe. Interdum. n. infligitur maior pena pro minori culpa, q̄ grauius nocuumentum imminet hominibus ex minori culpa, sed s̄m Dei iudicium grauior culpa grauiori pena punitur, unde vt ostendatur grauitas idolatriæ & periurij, postquam in primo præcepto dixerat, Non adorabis ea, neque coles, subditur Exodi 27. Ego sum Dominus Deus tuus visitas iniquitates patrum in filios: & postquam dixerat, Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum, subditur, Nec enim habebit infontem Dominus cum, qui assumpsit nomen Domini frustra.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum faciens contra constitutionem Papæ per ignorantiam, non peccet.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod qui facit contra constitutionem Papæ per ignorantiam, non peccet. Vt. n. Aug. dicit Peccatum adeo est voluntarium, quod si non est voluntarium, non est peccatum: sed ignorantia causat inuoluntarium, vt dicitur in 3. ethicor. ergo quod fit per ignorantiam, non est peccatum.

¶ **P**ret. Secundum iura Dominus potest repetere ser-

Auum suum ordinatum post certum tempus: hoc autem debet computari a tempore ordinationis, non a tempore notitiæ. ergo obligatio constitutionis papæ obligat a tempore notitiæ.

SED CONTRA. Ignorantia iuris non excusat: sed constitutio papæ facit ius. ergo qui facit contra constitutionem papæ per ignorantiam, non excusatur.

RESPON. Dicendum, q̄ ignorantia quæ est causa actus, causat inuoluntarium. Unde semper excusatur, nisi ipsa ignorantia sit peccatum. Est autem ignorantia peccatum, quando ignorat quis quæ potest scire, & tenetur. Constitutione enim papæ omnes suo modo scire tenentur. Si ergo aliquis nesciat per negligentiam, non excusatur a culpa, si contra constitutionem agat. Si vero aliquis habeat sufficiens impedimentum, propter quod scire non potuerit puta, si fuit in carcere, vel in terris extraneis, ad quas constitutio non peruenit, vel propter aliquod simile, talis ignorantia excusatur, vt non peccet contra constitutionem papæ agens.

Et per hoc patet solutio ad obiecta.

ARTICVLVS XX.

Vtrum monachus peccet mortaliter comedendo carnes.

CIRCA quartum sic proceditur. Vt q̄ monachus peccet mortaliter comedendo carnes. Dicitur enim, canon de consecratione dis. quinta c. Carnem, q̄ monachi non debent comedere carnes, & si contra fecerint, debent in carcerari. sed talis poena non infligitur, nisi pro peccato mortali. ergo monachi comedentes carnes peccant mortaliter.

¶ **P**ret. Facere contra votum est peccatum mortale: sed monachi ex voto obligantur ad seruandam regulam beati Benedicti, in qua continetur, quod monachi a carnibus abstineant. ergo monachi peccant mortaliter comedendo carnes.

SED CONTRA. Nullum peccatum mortale conceditur alicui ratione cuiuscunque infirmitatis: sed comedere carnes conceditur monacho ratione infirmitatis. ergo comedere carnes non est peccatum mortale monacho.

RESPONDEO. Dicendum, quod nihil est peccatum mortale monacho, vel religioso cuiuscunque per se loquendo, quod non sit peccatum mortale alteri, nisi sit contrarium ei, ad quod se voto professionis obligauit, p̄ accidens tamen, ut ratione sciant, vel alicuius homini possit aliquid ei esse peccatum, quod non esset alii peccatum. Est ergo considerandum quid sit illud, ad quod religiosus voto professionis se astringit, & siquidem religiosus proficendo voueret se regulam seruaturum, videretur se obligare voto ad singula quæ continentur in regula: & sic contra quodlibet eorum agendo peccaret mortaliter. Et ex hoc sequeret q̄ religionis status esset religiosus in laqueum peccati mortalis, quod vix, aut nunquam possent declinare. Sicut ergo patres qui ordines instituerunt, nolentes hominibus iniicere damnationis laqueum, sed magis viam salutis, ordinauerunt talem professionis formam, in qua periculū esse non possent: sicut in ordine fratrum predicatorum est cautissima & securissima forma profitendi, qua non promittit seruare regulam, sed obedientiam s̄m regulam, vñ ex voto obligantur ad seruanda ea quæ ponunt in regula tanquam præcepta: & quæ plausus s̄m tenore regulæ sibi precipere uoluerit. Cetera uero quæ non continentur in regula sub præcepto non cadunt directe sub uoto, unde ea permittens non

non

de malo.
1. 2. q. 1.
c. 1. q. 1.
c. 1. q. 1.
c. 1. q. 1.
c. 1. q. 1.

ARTICVLVS XXII.

Verum aliquo modo corpus gloriosum possit esse simul in eodem loco cum alio corpore.

Araculum, quia remanet alia rō distinctionis in lineis duab. ex diueritate corporum subiectorum, q̄ cōseruant virtute diuina, et remota diueritate situs.

INCIPIT QVODLIBET SECVNDVM.

QVÆSTIO I.

QVÆSITVM est de Christo, de angelis, & de hominibus. Circa Christum quæsitæ sunt duo de passione eius.

¶ Primo, Vtrum in triduo mortis fuerit idem homo in numero.

¶ Secundo, Vtrum quælibet passio Christi sufficeret ad redēptionē humani generis sine morte.

ARTICVLVS I.

Vtrum Christus idem in triduo fuerit homo.

AD PRIMVM sic procedebatur. Vt, q̄ Christus fuit idem hō in triduo. Dicit n. Märth. 12. Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus, ita erit filius hominis in corde terræ: sed non fuit alius filius hominis in corde terræ, nisi filius hominis qui loquebatur super terrā, alioqui Christus fuisset duo filii, ergo fuit idem homo in triduo mortis.

¶ Præ. Ionas fuit idē homo in vētre ceti, qui prius fuerat: sed sicut Ionas fuit in vētre ceti, ita Christus in corde terræ, ergo etiam Christus fuit idē homo.

SED CONTRA. Remota forma partis, remouetur forma totius, quæ resultat ex cōpositione formæ & materiæ: sed in triduo mortis anima fuit separata corpore Christi, ergo deest esse humanitas, nō ergo fuit idem numero homo in triduo mortis.

RESPON. Dicendum, q̄ in Christo fuerunt tres substantiæ: scilicet corpus, anima, & diuinitas: sed corpus & anima fuerunt vnita non solum in unam personam, sed in vnā naturam. Diuinitas aut in natura quidem non potuit vniri nec anime, nec corpori, quia cū sit perfectissima natura nō potest esse pars alicuius naturæ: sed fuit vnita corpori & animæ in persona, in morte autē separata fuit anima a corpore, alioquin nō fuisset vera mors Christi, de cuius rōne est quod separaretur anima a corpore, quod per animam viuificatur: sed diuinitas non fuit separata nec ab anima, nec a corpore, q̄ patet ex symbolo fidei, in quo de filio Dei dicitur, q̄ sepultus est, & descendit ad inferos, corpore autem iacente in sepulcro, & anima ad inferos descendente, non attribuerentur ista filio Dei, nisi hæc duo essent ei, copulata in unitate hypostasis, vel personæ: & ideo de Christo in triduo mortis dupliciter loqui possumus.

Vno modo, quātum ad hypostasim, vel personā, & sic est idem numero simpliciter qui fuit. Aut quātum ad naturam humanam: & hoc dupliciter, uno modo quātum ad totā naturam, quæ humanitas dicitur, & sic Christus non fuit homo in triduo mortis, unde nec idem homo, sed eadē hypostasis. Aut quātum ad partem humanæ naturæ, & sic anima quidē fuit omnino eadē numero, eo q̄ non est trāsmutata secundū substantiam, corpus vero fuit idem numero secundū materiā, sed non secundum formam substantiāle q̄ est anima: nō potest dici quod simpliciter fuerit a idem numero, quia quilibet differentia substantialis excludit idem simpliciter: animatum autē est differentia substantialis,

Ar. 77: & ca: 42. 1. & ad q. 50. art. 45. 0.

D. 40.

4. di. 44. q. 2. ar. 1. q. 1. & 2. ar. 4. c. 34. 2. ar. 8. q. 2. 3. ar. 1. q. 54. ar. 4. ad 3.

D. 16.